

grzybka nie spełnia swej roli i wskutek tego przy posługiwaniu się świderkiem spotykamy się z dość częstym stosunkowo zacinianiem się.

Na Klinice Chirurgicznej Wydz. Wet. w Warszawie od szeregu lat zamiast niego stosowano o wiele praktyczniejsze narzędzie, a mianowicie wiertarkę ręczną (fot.) Korpus tej wiertarki jest masywny, wobec czego nie wygina się. Lekko wygięta stopka pozwala na

silniejsze oparcie, a tym samym na mocniejszy ucisk wywierany przez wiertło. Boczna rączka wiertarki, przy pomocy której wprowadzamy w ruch wiertło, zapewnia o wiele wygodniejszą pracę niż przy użyciu świderka.

W praktyce posiada wiertarka ręczna zdecydowaną przewagę nad powszechnie opisywanym w podręcznikach świderkiem kopytowym „Drillbohrer”.

DOŚWIADCZENIA ZWIĄZKU RADZIECKIEGO I KRAJÓW DEMOKRACJI LUDOWEJ

PROF. DR N. LEONOW

Dyrektor WIEW

DOTYCHCZASOWE OSIĄGNIĘCIA RADZIECKIEJ SŁUŻBY WETERYNARYJNEJ W ZWALCZANIU ZARAŻLIWYCH CHOROBY ZWIERZĘCYCH*)

XIX Zjazd Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego podjął imponujący program dla rozwoju Z.S.R.R. w latach 1951—1955. Zgodnie z tym programem w ciągu 5 lat ilość inwentarza żywego prawie się podwoi, podczas gdy ilość drobiu wzrośnie 3 i pół raza. Gdy program ten zostanie urzeczywistniony Związek Radziecki zajmie jedno z pierwszych miejsc w świecie co do ogólnej ilości pogłowia zwierząt gospodarskich i drobiu oraz odnośnej produkcji zwierzęcej.

Dla zrealizowania tego programu musimy stworzyć stałą bazę paszową, budować na szeroką skalę fermy dla pogłowia i drobiu i wprowadzić ogólną mechanizację procesów produkcyjnych w gospodarce zwierzęcej. Musimy więc posiadać dobrze zorganizowaną Służbę Weterynaryjną, całkowicie zdolną dla zabezpieczenia pogłowia zwierzęcego i drobiu przed zaraźliwymi i pasożytniczymi chorobami.

W Z.S.R.R. walka z zaraźliwymi i pasożytniczymi chorobami zwierzęcymi planowana jest przez państwo, czy to na skalę ogólnokrajową, czy też lokalnie. Niszczące pogłowia takie epizootycje jak ksząkosz, zaraza płucna bydła rogatego, nosaczka zwierząt jednokopytowych i ospa owiec, które były w dawnej Rosji szeroko rozprzestrzenione i stale zdarzają się jeszcze w krajach azjatyckich, graniczących z Z.S.R.R., dawno już zostały wykorzenione w Związku Radzieckim. Wypróbowane zań środki, podejmowane przeciw epizootjom węglaika pozwoliły wykorzenić tę zarazę.

W okresie powojennym osiągnięto wielkie sukcesy w wykorzenieniu niedokrwiistości zakaźnej koni, która zaraza przestała być problemem w Z.S.R.R.

Systematyczne badania bydła na gruźlicę i koni na nosacznicę jak i zapobiegawcze szczepienia przeciw wąglikowi prowadzono rokrocznie w rejonach, gdzie te epizootycje uprzednio występowały.

Do chwili obecnej weterynaria ma do zwalczania następujące choroby: pryszczycza, różycza świń, pomór drobiu (Newcastle disease), zołży, brucelozę, dwóinkowkę zapalenie płuc (*diplococcus pneumoniae*), paratyfus cieląt, posocznice krwotoczne w niektórych rejonach Kraju Zakaukaskiego i trypanosomiazę wielbłądów w niektórych okręgach Azji Środkowej. Każda z tych wymienionych chorób posiada właściwe sobie oblicze, wymagające swoistych (specjalnych) środków, podejmowanych dla ich zwalczania.

Pryszczycza występuje w okręgach Z.S.R.R., graniczących z krajami azjatyckimi. Ścisłe zarządzenia kwarantannowe, zawarte w ustawach wet. Z.S.R.R. i instrukcjach, wydawanych przez Ministerstwo Rolnictwa, łącznie ze szczepieniami profilaktycznymi, stosowanymi w okresie powojennym, pozwalają w każdym czasie

ograniczać rozprzestrzenienie się zarazy i szybko ją likwidować. Począwszy od 1917 r. pryszczycza nie przekroczyła nigdy europejskiej granicy Z.S.R.R. Aż do ostatnich czasów nie było nawet jednego wypadku tej choroby, zanotowanego w europejskiej części Z.S.R.R. W r. 1952 zaraza przeszła poprzez europejskie kraje i wystąpiła w zachodnich rejonach Związku Radzieckiego. Jednak szybko powzięto potrzebne środki i zaraza została w krótkim czasie stłumiona.

Aż do 1951 r. pewna ilość chlewni dotknięta była różyczą świń. Częściowo wpływ na to miała niedostateczna skuteczność szczepionki Muromcewa (podane to zostało w biuletynie Międzynarodowego Biura Epizootycznego), która wtedy była głównie używaną szczepionką. W ostatnich latach zastąpiono szczepionkę Muromcewa inną lepszą, bardziej skuteczną i w latach 1951—1952 wypadki tej choroby stały się bardzo rzadkie na uprzednio nawiedzonych nią terytoriach.

Przed wybuchem drugiej wojny światowej pomór drobiu nie był nigdy znany w Z.S.R.R. Dopiero podczas tej wojny epizootycja ta została zawleczona przez siły okupacyjne i rozprzestrzeniła się na Ukrainie i w innych okręgach, które czasowo były okupowane przez nieprzyjaciela. W rezultacie tego powstała jakby stała wylegarnia zarazy. Walka z tą epizootycją stała się dla radzieckich ekspertów trudnym zadaniem, ponieważ nie mieli oni żadnego doświadczenia w zwalczaniu tej zarazy i znali ją tylko z obcej literatury naukowej. Pierwsze kroki podjęte dla wykorzenienia zarazy polegały na całkowitym wybicciu drobiu w ośrodkach pomoru drobiu i okręgach zagrożonych, najbardziej surowo stosowanej kwarantannie i zakazie sprzedaży jaj i drobiu w wielu okręgach. Jednakowoż zarządzenia te były kosztowne i nie zawsze podczas wojny i bezpośrednio po niej możliwe do przeprowadzenia. Później, jako dodatek do ogólnych zarządzeń sanitarnych wprowadzono ochronne szczepienia kur w dotkniętych pomorem rejonach, z zastosowaniem szerokiego pasa uodparniania drobiu.

Stosowano skutecznie szczepionki formolowe z wodorotlenkiem glinu produkowane na zarodkach kurcząt i szczepionki z żywym wirusem.

W 1950 r. straty spowodowane tą epizootycją zmniejszyły się 10-krotnie w stosunku do strat 1945 r. Jednakowoż w następnych latach zanotowano wybuchy zarazy w niektórych okręgach. Obecnie stosuje się masowe, ochronne szczepienia dla całkowitego stłumienia tej epizootycji.

Brucelozę u bydła szeroko rozprzestrzeniona w bardzo wielu krajach świata, zawleczona została do Z.S.R.R. i rozszerzyła się w latach 1930—1935 jako rezultat wprowadzania z Europy i Południowej Ameryki dużych transportów bydła, owiec i świń, zakupionych przez Związek Radziecki dla celów krzyżowania.

Trudności wykorzenienia tej choroby ze względu na chroniczny i bezobjawowy przebieg ogólnie są znane. Wybuch wojny wywarł jeszcze większy wpływ na jej rozprzestrzenienie. W początkowym okresie wojny kiedy wojska radzieckie musiały na jakiś czas opuścić znaczne połacie kraju, miliony sztuk bydła pędzono na duże odległości. W czasie tej na wielką skalę przepro-

*) Referat wygłoszony na XV MKLW w Sztokholmie.

wadzanej wędrowki była niemożliwością było wykonywać ściśle sanitarno-weterynaryjne zarządzenia i przeprowadzać właściwy podział bydła, przez co większe zdrowotność zwierząt nie można było zabezpieczyć przed zetknięciem się z bydłem zakażonym brucelozą. Nie mogło to jednak być przeszkodą dla stosowania ogólnych środków sanitarnych. Przeprowadzano więc systematyczne badania rozpoznawcze dużych zbiorowisk bydła, owiec i świń na bardzo dużych przestrzeniach i na wielką skalę. Osiągnięte w ten sposób wyniki pozwoliły opracować nowe metody zwalczania choroby. Metody te są z dobrym skutkiem stosowane obecnie. Rząd Radziecki głęboko jest zainteresowany problemem wykorzenienia brucelozy, ponieważ stanowi ona społecznie niebezpieczeństwo również dla człowieka. Dla tych celów przeznaczają się olbrzymie sumy, a sieć naukowych weterynaryjnych instytutów dla studiowania tego problemu stale wzrasta. W r. 1952 w wielu rejonach Z.S.R.R. chorobę tę już zlikwidowano, lecz trzeba będzie nadal stałego i systematycznego działania, aby wykorzenić ją w skali ogólnopństwowej. Planowane prace rozpoznawcze nad brucelozą u bydła polegają na badaniu serologicznym (aglutynacje i wiązanie dopełniacza). Owce i świny bada się metodą alergiczną przy pomocy brucelohydralizatu, wytwarzanego w Ogólnozwiązkowym Instytucie Weterynarii Doświadczalnej. Specyficzne właściwości preparatu wykluczają reakcje antygeniczne i nie mają wpływu na tworzenie się aglutynin lub wiązanie komplementu. Dlatego też kiedy nawet wawiedzie badanie alergiczne, możliwym jest przeprowadzanie dalszych badań metodą odczynów serologicznych, bez obawy wystąpienia reakcji u zdrowych zwierząt.

Ochronne szczepienia p/brucelozie prowadzone na dużą skalę w wielu krajach Europy i w Ameryce nie są tak ważne dla Związku Radzieckiego. Doświadczalne szczepienia tą metodą przeprowadzono w wielu rejonach Z.S.R.R., zaszczepiając około 100 tysięcy sztuk bydła hodowlą szczepu 19 i uzyskując pozytywne wyniki. Obecnie stosowane są w pewnej ilości ferm badania nad nowymi oryginalnymi, szczepionkami wysoobnionych szczepów 61, 68 i 103, które przewyższają szczep 19, lecz byłoby jeszcze przedwczesnym wyciąganie jakichś określonych wniosków, odnośnie ich szerszego praktycznego zastosowania.

Szczepienia zabitymi formolowymi szczepionkami, które praktykowano przed laty, zawiodły i nie dały oczekiwanych praktycznych efektów, toteż wstrzymano ich stosowanie.

Główne zasady walki z brucelozą Z.S.R.R. można określić następująco: ujawnianie zwierząt chorych, odosabnianie ich od zdrowych i wybrakowywanie z hodowli.

System socjalistycznej ekonomii pozwala na przesunięcie w odpowiednim czasie zarażonych zwierząt, nawet jeżeli stanowią one własność prywatną spółdzielców lub pracowników wytwórni, urzędów itd. Wymienieni właściciele chorych zwierząt otrzymują wzamian jako rekompensatę zdrowe sztuki z ferm kolektywnych lub państwowych. To ułatwia wykonanie zarządzeń, czego nie można sobie wyobrazić w krajach kapitalistycznych, ponieważ nastawienie prywatnych właścicieli bydła jest często trudną do przezwyciężenia przeszkodą w przeprowadzaniu systematycznych i racjonalnych kroków dla likwidacji źródeł zarazy.

Z zaraźliwych chorób wśród młodzieży na pierwszym miejscu należy wymienić pleuropneumonię cieląt, jagnięt i świń jako też paratyfus cieląt. Zwalczanie tych chorób prowadzone jest według stosowanych zasad ogólnej higieny, żywienia i utrzymania. Niezależnie od tych ogólnych środków zostały wprowadzone w ostatnich latach ochronne szczepienia nowymi skutecznymi szczepionkami.

Streptococcus mastitis u krów, który stale daje się we znaki w wielu krajach Europy i Ameryki nie stanowi problemu dla radzieckiej gospodarki zwierzęcej. Notowano tylko pojedyncze sporadyczne wypadki tej choroby w kilku mlecznych gospodarstwach.

Zaraza stadnicza koni, tak częsta w wielu krajach Azji i Afryki, w Z.S.R.R. została wykorzeniona.

W ostatnich latach osiągnięto również sukcesy w likwidacji zakaźnego zapalenia płuc i opłucnej u kóz — choroby, która dotychczas powodowała wielkie szkody w gospodarce zwierzęcej w Radzieckiej Republice Azji Środkowej.

Te krótkie dane, sumujące niektóre wyniki, osiągnięte w zwalczaniu epizoozji w Z.S.R.R., dowodzą, że mimo olbrzymiej rozległości kraju i olbrzymiej ilości wszystkich rodzajów inwentarza, jak i złego stanu zasad przeciw epizootycznych, odziedziczonych po dawnej Rosji — Związek Radziecki obecnie bliski jest chwili, kiedy wszystkie główne epizoozje zostaną wykorzenione.

To wszystko stało się dzięki nieustannej trosce rządu o organizowanie właściwych warunków sanitarnych w gospodarce zwierzęcej. Rząd Radziecki zatwierdził weterynaryjną ustawę Z.S.R.R., która usprawniła ogólne środki niezbędne dla zwalczania epizoozji, określiła je i uczyniła właścicieli zwierząt gospodarskich, odpowiedzialnymi za ściśle przestrzeganie, zasadniczych warunków sanitarnych.

W oparciu o tę główną ustawę Ministerstwo Rolnictwa wydało dodatkowe instrukcje, które określają swoiste metody diagnostyczne, profilaktyczne i lecznicze przy zwalczaniu poszczególnych epizoozji. Instrukcje te są jednakowo obowiązujące dla spółdzielni kolektywnych jak i dla gospodarstw państwowych czy też indywidualnych właścicieli. Specjalnie powołany Wydział Inspektorów w Departamencie Wet. Ministerstwa Rolnictwa w Z.S.R.R. czuwa, aby ta ustawa i instrukcje dla zwalczania zaraźliwych chorób zwierzęcych były ściśle przestrzegane w całym kraju. W miarę rozpracowywania naukowych i praktycznych problemów instrukcje te objaśnia się, poprawia i ulepsza. Lecz same nawet najlepsze przepisy i instrukcje nie wystarczą jeżeli nie zapewni się materialnych zasobów dla ich wykonania, co zdarza się w wielu krajach Azji, Europy i Ameryki. W Z.S.R.R. nieprzerwany rozwój i zabezpieczenie materialne służby wet. zapewnione są przez systematyczne i planowane wysiłki dla zwalczania epizoozji.

Obecnie Służba Weter. w Z.S.R.R. dysponuje więcej jak 25 tysięcy stałych lecznic dla zwierząt. Prócz tego wielką ilość lecznic wet. tworzy się w środowiskach zwierząt gospodarskich w zespołach gospodarstw kolektywnych. W każdym okręgu na czele zespołu w zarządzie rolnictwa stoi Główny Lekarz Wet. Czuwa on nad wykonaniem zarządzeń przeciw epizootycznym, które zatwierdzone są przez Radę Okręgu.

Więcej jak 800 Rozpoznawczych Zakładów Weter., wyposażonych całkowicie w niezbędny sprzęt dla badań, zaangażowanych jest do masowych badań rozpoznawczych i planowanych ochronnych szczepień.

W każdym okręgu utworzone są specjalne ruchome ekipy dezynfekcyjne. Posiadają one do swej dyspozycji specjalnie dla celów dezynfekcyjnych przystosowane pojazdy, umożliwiające im także tępienie much i innych pasożytów przez rozpylanie środków pod postacią aerosolu. 13 Weterynaryjnych Instytutów Badawczych i 30 Stacji Badawczych, specjalizujących się w opracowywaniu najbardziej racjonalnych metod zabezpieczenia przed chorobami zwierzęcymi i leczenia ich, rozmieszczonych jest na terenie całego kraju. Specjalne wytwórnie Ministerstwa Rolnictwa, wyposażone w najnowocześniejsze aparaty i maszyny produkują szczepionki, tuberkulinę, maleinę i inne biopreparaty, potrzebne dla gospodarki zwierzęcej. Wszystkie te produkty wytwarzane w tych zakładach, podlegają badaniom w państwowych laboratoriach.

Lekarze wet. szkoleni są w 23 instytutach wet. i na 17 Wydziałach Wet. innych wyższych uczelni rolniczych. W każdym roku więcej jak 2 tysiące lekarzy wet. otrzymuje dyplomy w tych zakładach. Około 4 tysięcy uczniów otrzymuje rokrocznie dyplomy w 19 szkołach zootechniczno-weter. i 30 takich fakultetach. Poza tym utworzono instytut dla doszkalania lekarzy wet. w

kierunku pewnych specjalności i uzupełnienia potrzebnych wiadomości, na który corocznie uczęszcza 900 lekarzy wet. Poza ulepszeniem i powiększeniem sieci wydziałów, (fakultetów), szkół i innych instytutów weter. Rząd Radziecki stwarza pracownikom wet. dobre warunki pracy i wysoko ceni ich pracę.

W Z.S.R.R. pracownicy weter., którzy przepracowali 25 lat i ukończyli 50 lat życia otrzymują pensje dodatkowe, równe połowie ich poborów, płatne nawet, gdy nadal nie pracują. Setki lekarzy wet. zostało odznaczonych orderami i medalami Związku Radzieckiego za długoletnią służbę i osiągnięte dobre wyniki. W ostatnich latach 12 lekarzy wet. uzyskało Nagrody Stalinowskie, przyznawane corocznie za wybitne badania naukowe i zasadnicze ulepszenia w metodach produkcji. Szereg lekarzy wet. jest deputowanymi do Najwyższej Rady Z.S.R.R. i do Najwyższych Rad Republik Związkowych. Setki lekarzy wet. są członkami Rejonowych i Okręgowych Rad.

Praca lekarzy wet. w Z.S.R.R. cieszy się uznaniem. Ludzie radzieccy wysoko oceniają niezmiernie ważne prace lekarzy wet. podobnie jak i inne prace o charakterze użytkowo-socjalnym w naszym kraju. Wielki Wódz naszego kraju, Towarzysz Stalin, Partia Komunistyczna i Rząd Radziecki wykazywał i wykazują stałą troskę o pracowników weter. Wszystko to zapewnia dalsze sukcesy w walce z zaraźliwymi chorobami zwierzęcymi i pozwala mieć nadzieję, że kraj nasz w najbliższej przyszłości zostanie uwolniony od epizootcji.

tłum. dr S. Kejdana

W. LUTYŃSKI

Warszawa

ORGANIZACJA PLACÓWEK ZOOTECHNICZNO-WETERYNARYJNYCH W ZWIĄZKU RADZIECKIM

Obserwowane w ostatnich czasach w nauce zbliżenie weterynarii do zootechniki nie mogło nie spowodować w poszczególnych krajach zmian w strukturze organizacyjnej służby weterynaryjnej i służby zootechnicznej w postaci szeregu między nimi powiązań funkcjonalnych i organizacyjnych. O ile powiązania funkcjonalne w Związku Radzieckim mają miejsce na wszystkich szczeblach organizacyjnych o tyle powiązania o charakterze organizacyjnym istnieją obecnie wyłącznie na szczeblach rejonowych.

Do roku 1940 istniały w ZSRR dwie odrębne sieci organizacyjne — sieć placówek zootechnicznych oraz sieć placówek weterynaryjno-lekarskich i punktów weterynaryjno-felczerskich. Uchwałą Rady Ekonomicznej z 1940 r. utworzono jednolitą sieć zootechniczno-weterynaryjną, którą zorganizowano na bazie dotychczasowej zootechnicznej i weterynaryjnej sieci. Podstawową jednostką tej sieci jest placówka zootechniczno-weterynaryjna podległa powiatowemu zarządowi rolnictwa. Placówki te działają w określonych miejscowościach i mają ustalony terytorialny zakres działania w postaci rejonu. Ponadto dla każdej placówki przewidziana jest do obsługi pewna ilość kolchozów, gospodarstw, przedsiębiorstw i innych gospodarstw hodowlanych. Placówkom zootechniczno-weterynaryjnym podlegają punkty zootechniczno-weterynaryjne, które mają swój określony terytorialny zakres działania.

Pracownikami placówek i punktów zootechniczno-weterynaryjnych są lekarze i technicy wet. oraz zootechnicy. Kierownikiem placówki może być w zasadzie tylko lekarz wet. lub zootechnik z wyższym wykształceniem. Mianowanie jednego z nich na stanowisko kierownika zależy od kwalifikacji, praktyki i stażu każdego z nich w swym zawodzie. Na czele punktu zootechniczno-weterynaryjnego stoi technik wet. lub zootechnik, przy czym wyznaczanie jednego z nich na stanowisko kierownika zależy od podobnych elementów jak w placówkach.

Placówki i punkty zootechniczno-weterynaryjne działają według planu zatwierdzonego przez powiatowy za-

ząd rolnictwa i organizują w kolchozach przydzielonych im do obsługi, realizację zadań państwowego planu rozwoju hodowli, oraz zadań weterynaryjnych.

Placówki i punkty zootechniczno-weterynaryjne finansowane są z budżetu właściwego powiatowego zarządu rolnictwa zgodnie z ustalonym preliminarzem budżetowym zatwierdzonym przez odpowiednie władze powiatowe. Placówki i punkty używają pieczęci okrągłych celem nadania odpowiedniej urzędowej formy pismom i zaświadczeniom, wystawianym przez te jednostki organizacyjne, oraz specjalnych pieczęci do znakowania mięsa i produktów zwierzęcych. Pieczęcie obu tych typów znajdują się w wyłącznej dyspozycji lekarza wet. placówki i technika wet. punktu.

Rzeczowy zakres działania placówek i punktów zootechniczno-weterynaryjnych jest w zasadzie identyczny. Do zakresu tego należy:

1) opracowywanie i wykonywanie zarządzeń zootechnicznych i weterynaryjnych zabezpieczających realizację państwowego planu rozwoju hodowli oraz postanowień partii i rządu w tym zakresie;

2) podnoszenie produktywności zwierząt gospodarskich i drobiu;

3) ulepszenie hodowli z punktu widzenia doboru odpowiednich ras;

4) współdziałanie w opracowywaniu norm żywieniowych dla zwierząt, opracowywanie planu karmienia, nadzór nad przechowywaniem i zadawaniem paszy itp.;

5) organizacja prawidłowego wykorzystania pastwisk w kolchozach;

6) współdziałanie w opracowaniu planów stanowienia i metyzacji;

7) nadzór nad wykorzystaniem rozplodników i pracą punktów kopulacyjnych i inseminacyjnych,

8) organizacja uzupełnienia pogłowia zwierząt gospodarskich w odpowiedniej sztuki hodowlanej,

9) współdziałanie przy prowadzeniu odpowiedniej dokumentacji hodowlanej w kolchozach (ewidencja zwierząt hodowlanych), rejestry zwierząt zarodowych itp.),

10) współdziałanie w komisjach dokonujących brakowania zwierząt,

11) współdziałanie w opracowywaniu planów mających na celu zabezpieczenie odpowiedniej bazy paszowej w kolchozach,

12) ustalanie wymogów higieniczno-weterynaryjnych przy budowie i remoncie pomieszczeń dla zwierząt,

13) wydawanie zarządzeń przy zwalczaniu chorób zaraźliwych, postanawianie co do konieczności wprowadzenia kwarantanny, likwidacja chorób zaraźliwych,

14) okazywanie pomocy chorym zwierzętom na miejscu i w ambulatorium, oraz ewentualne stacjonarne leczenie zwierząt,

15) przeprowadzanie szczepień zwierząt, odrobaczania, wykonywanie badań diagnostycznych itd.,

16) nadzór sanitarno-weterynaryjny nad rzeźniami i punktami uboju zwierząt,

17) kontrola wykonywania zarządzeń z zakresu zootechniki i weterynarii, szczególnie w zakresie zachowania wymagań weterynaryjno-zootechnicznych i weterynaryjno-sanitarnych w gospodarstwach, przedsiębiorstwach przeróbki surowców pochodzenia zwierzęcego, miejscach przepędu i przewozu zwierząt, zakładach utylizacyjnych itp.,

18) ochrona zdrowia ludzi przed chorobami odzwierzęcymi,

19) propagowanie wśród kolchoźników i w całym społeczeństwie zasad dotyczących prawidłowej pielęgnacji, utrzymania i żywienia zwierząt, oraz przestrzeganie przepisów sanitarno-weterynaryjnych.

Pracownicy placówek i punktów zootechniczno-weterynaryjnych działają w terenie stosując w swej pracy następujące metody:

1) wykonują poszczególne zadania w oparciu o najnowsze zdobycze nauki zootechniczno-weterynaryjnej, oraz wcielają w życie doświadczenia i osiągnięcia produjących gospodarstw,

2) organizują socjalistyczne współzawodnictwo,